

STANOVISKO NÁRODNÍ ROZPOČTOVÉ RADY

ze dne 17. 9. 2018 č. 3/2018

k vývoji hospodaření sektoru veřejných institucí a k nastavení fiskální a rozpočtové politiky

Na základě zákona č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, § 21 odst. 2, písm. c) Národní rozpočtová rada sleduje vývoj hospodaření sektoru veřejných institucí, přičemž se v rámci této činnosti snaží též o identifikaci rizik a hrozeb, které mohou negativně ovlivnit stabilitu veřejných rozpočtů v krátkodobém, střednědobém i dlouhodobém horizontu. Na svém zasedání 11. července 2018 se Národní rozpočtová rada usnesla, že bude pravidelně s čtvrtletní frekvencí informovat veřejnost o svých závěrech.

Výchozí situace a hrozby

Ekonomika České republiky se nachází nad úrovní potenciálního produktu¹ a vykazuje známky přehřívání (projevující se především na trhu práce velmi nízkou mírou nezaměstnanosti a vysokou dynamikou růstu mezd, dále též například vysokým tempem růstu cen nemovitostí). Ačkoliv je struktura ekonomického růstu relativně vyvážená, udržení stávajícího tempa je do značné míry závislé na vývoji v zahraničí, což je dáno silnou exportní orientací českého hospodářství. Vývoj u našich hlavních exportních partnerů je však potenciálně ohrožen stavem bankovního sektoru v některých zemích EU, kroky administrativy USA potenciálně vedoucími k omezování volného obchodu, jakož i geopolitickou situací na Blízkém a Středním Východě či v Severní Koreji. Existuje tak riziko zpomalení ekonomického růstu, což by razantně zasáhlo zejména příjmovou stránku veřejných rozpočtů.

Současné nastavení fiskální politiky

Národní rozpočtová rada považuje za správné, že se vláda rozhodla v návrhu státního rozpočtu na rok 2019 nevyčerpat celkovou hodnotu výdajového rámce státního rozpočtu a státních fondů (stanovenou podle zákona č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti). Rada se nicméně domnívá, že vzhledem ke stávající ekonomické situaci (výkon nad potenciálním produktem) není schválení státního rozpočtu s deficitem 40 miliard korun optimální. Toto nastavení znamená pro rok 2019 realizaci expanzivní fiskální politiky (fiskální úsilí -0.7 % HDP²), což představuje procyklické chování a po-

¹ MF ČR v Návrhu střednědobého výhledu na léta 2020 a 2021 uvádí odhad hodnoty kladné produkční mezery pro rok 2018 těsně pod 2 %. Pro další roky předpokládá její postupnou redukci až na 1,5 % v roce 2021.

² MF ČR: Konvergenční program České republiky, duben 2018. Této hodnotě odpovídají i aktualizované odhady strukturálního salda v letech 2018 a 2019 uvedené v Návrhu střednědobého výhledu na léta 2020 a 2021.

tenciální zvyšování makroekonomické nerovnováhy. Podle Národní rozpočtové rady by měl být vysoký výkon ekonomiky využit k provedení takových opatření, která by zajistila, že v případě ekonomických problémů bude mít vláda v budoucnu dostatečný manévrovací prostor pro použití diskreční fiskální politiky. Národní rozpočtová rada je zároveň toho názoru, že by se nominální výše deficitu státního rozpočtu měla v následujících dvou letech snižovat.

Národní rozpočtová rada dále upozorňuje, že dosud vykazované velmi dobré výsledky hospodaření sektoru veřejných institucí (saldo za roky 2016 a 2017 +0,7 % HDP a +1,6 % HDP) jsou způsobeny zejména přebytkovým hospodařením subjektů místních samospráv, nižším než plánovaným čerpáním investičních výdajů a rychlým ekonomickým růstem. Pokud by v letech 2019 až 2021 došlo k vyčerpání všech plánovaných výdajů, hospodaření státního rozpočtu a státních fondů by po zohlednění fáze hospodářského cyklu vykazovalo nerovnováhu.

Z hlediska nastavení parametrů a struktury státního rozpočtu na rok 2019 Národní rozpočtová rada upozorňuje, že řada navrhovaných opatření zvyšuje mandatorní a kvazi mandatorní výdaje, což v budoucnu sníží manévrovací prostor vlády pro aktivní použití fiskální politiky v případě makroekonomických problémů. Efektivní vynaložení investičních výdajů, jejichž objem má v následujících letech narůstat, může být negativně ovlivněno situací v odvětví stavebnictví. Tam je už nyní možné sledovat značný pokles počtu podávaných nabídek do zadávacích řízení³, což vede k nárůstu vysoutěžených cen.

Národní rozpočtová rada proto doporučuje vládě České republiky a Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR, aby:

- změnila trajektorii plánovaných deficitů státního rozpočtu tak, aby ve stávajícím období dobrých ekonomických výkonů nedocházelo ke zhoršování strukturálního salda státního rozpočtu a státních fondů, a tím byl zachován dostatečný prostor pro aktivní použití fiskální politiky v budoucnu,
- v souvislosti s plánovaným nárůstem investičních výdajů byla brána v potaz situace v odvětví stavebnictví, kde případné přehřívání trhu může vést k dalšímu snižování míry konkurence v zadávacích řízeních a vyššímu zatížení veřejných rozpočtů;
- znovu zvažila potřebnost, efektivnost a zejména dlouhodobou udržitelnost všech navrhovaných výdajových opatření.

³ Průměrný počet podaných nabídek do zadávacích řízení na stavební zakázky výrazně klesl již v roce 2017 a to z hodnoty 5,3 v roce 2016 na 2. MMR: Výroční zpráva o stavu veřejných zakázek v České republice za rok 2017.